

PERCEPCIJA SNOVA

Tematski selektirani projekt Hrvatskog društva likovnih umjetnika Istre

Je li spoznaja o tome da sam budan dovoljna da znam da ne sanjam?

Ako pretpostavimo da su snovi halucinacije tijekom spavanja, onda su snovi i java jednaka vrsta iskustva, dakle halucinacije. Čovjek može sanjati dok je budan, ili može imati jednaku vrstu iskustva kao što je san dok je budan. Međutim, ako može sanjati dok je budan, onda je znati da je budan nedovoljno za znanje da sada ne sanja.

O snovima i sanjanju raspravljalo se u različitim područjima znanosti. Snovi su poput njemačke ENIGME, stroja iz vremena II. svjetskog rata koji se koristio za šifriranje i dešifriranje vojnih i diplomatskih poruka. Stroj šalje kodirane poruke za čije je razumijevanje i tumačenje potrebno pronaći uzorak i dešifrirati kod. Snovi također šalju poruke koje mogu biti izvor inspiracije, straha, radosti, ali i tuge. U snovima možemo sve ono što ne možemo u javi, i u tome leži njihova fascinantnost, tajanstvenost, zagonetnost, kodirana poruka. Psihologija snova daje uvid u to kako snovi reflektiraju naše unutarnje misli, osjećaje i nesvjesne želje, dekodira ih. Ljudska psiha je kao svemir, što dublje prodiremo u nju sve nam se više šire vidici spoznaja.

Ako ti kažem da sam te sanjao – razmisli dobro

Studija „Primjena lucidnih snova“, Melanie Schädlich i Daniela Erlachera sa sveučilišta u Heidelbergu i Bernu, čiji je cilj bio istražiti neke primjene lucidnog sanjanja, ukazala je na to da je u lucidnom snu sanjač svjestan stanja sna i može utjecati na sadržaj i događaje u snu. Više od 80% lucidnih sanjara izjavilo je da su barem jednom koristili svoje lucidne snove u svrhe poput letenja, seksa ili drugih hedonističkih aktivnosti. Osim za zabavu, sudionici su izjavili da koriste svoje lucidne snove za kontrolu lošeg sna ili noćne more, rješavanje problema, dobivanje kreativnih ideja ili inspiracije i uvježbavanje različitih vještina. Procjenjuje se da do kraja života većina nas provede 50.000 sati sanjajući. To je šest godina provedenih među noćnim fantazmama koje nas uznemiruju, raduju i zbunjuju. Misterija je to kojom se valja pozabaviti.

Oslikotvorimo vlastite snove

Polazište za analizu snova jest prepoznavanje uobičajenih simbola i razumijevanje što bi oni mogli konkretno značiti. Prema Jungu pojedinačni simboli svakog sna mogu se odnositi na vaša iskustva iz djetinjstva, duhovne perspektive ili kulturu, uzimajući u obzir asocijacije i ono što svaki simbol znači vama osobno. U Gestalt terapiji, snovi se mogu smatrati porukama vaše podsvijesti, kao izrazi vaše osobnosti. Tumačenje vaših snova vjerojatno će rezultirati boljim rezultatima ako radite s psihoterapeutom specijaliziranim za analizu snova. Ja pak predlažem drugo rješenje: **pretvorite vaše snove u materijalni oblik, izrazite se, materijalizirajte svoje strahove, pritajene i potisnute želje. Naš je cilj sanjati otvorenih očiju.**

Umjetnost snova, oblici promjene

Snovi su polazište mašte. Brojni su umjetnici kroz povijest crpili inspiraciju iz snova. Tijekom renesanse umjetnici su često predstavljali subjekt biblijskog sna, božanske vizije. Simbolisti 19. stoljeća izražavali su subjektivna psihološka i duhovna stanja kroz snove, a romantičari izražavali osjećaje na granici mističnog. Nadrealisti su pak koristili slike i priče koje su im dolazile u snovima kako bi stvorili začudna, ponekad bizarna djela u kojima se odražavaju njihova podsvjesna stanja, kao prozor u njihovo najdublje jastvo. (Ako nije bila riječ o Apsintu). Parafrazirajmo zato francuskog filozofa Michela Foucaulta, „Nisi umjetnik ako nisi sanjar“. Jedan od prvih umjetnika koji je slikao vlastiti san nasuprot božanskim vizijama bio je

Albrecht Dürer. Njegov akvarel Traumgesicht iz 1525. inspiriran je snom u kojem je sanjao apokaliptičnu poplavu koju je opisao kao veliku vodu koja pada s neba, praćenu vjetrom i hukom. San je jako utjecao na Dürera, koji je kasnije napisao "Kada sam se probudio, cijelo mi je tijelo drhtalo i dugo se nisam mogao oporaviti." Ovaj je akvarel naslikao brzo kako bi se prisjetio sna, ispunivši pola stranice objašnjenjem sna.

Slikarstvo snovitih vizija - ujedinjenje stvarnog i imaginarnog

Slikari snova, nadrealisti Salvador Dalí, René Magritte, Max Ernst, Joan Mirò, Paul Klee, Giorgio de Chirico, Leonore Carrington u svojim nadrealističkim slikama prenosili su snove kao iskustvo na pola puta između vidljivog i nevidljivog. Slikajući prizore iz svijeta snova, naglašavali su njihovu besmislenost, a povremenim erotskim pa čak i jezivim odjecima dovodili do krajnjih granica vizualno izmještanje i osjećaj nestvarnosti. Smatrajući kako je jedini zadatak umjetnika redovito i točno bilježenje svega što je u ljudskoj svijesti, odupirali su se bilo kakvom artizmu (formalnom, sadržajnom), oslanjajući se na modernije tehnike i samu teoriju psihoanalize Sigmunda Freuda, stavljajući težište na sve što je iracionalno, podsvjesno ili halucinantno.

Pa i magični Marc Chagall koristio je niz neobičnih motiva. Na njegovim slikama sve je moguće, nema zakona teže, zakoni fizike ne vrijede, a likovi lebde prostorom, dok duh slobodno luta vremenom. Boja ima simboličnu funkciju, a motivi su mu vezani za selo, brak, životinje i biblijske prikaze. Ništa manje neobičan nije bio niti Man Ray, uglavnom poznat po nadrealističkim fotografijama, radeći s Paulom Eluardom ilustracije za zbirku Les Mains Libres. U crtežu Le Pont brisé – gole noge izdužene žene savijene su poput produžetka srušenog mosta, dok se njezino sneno lice i duga kosa odražavaju u vodi Rhone, izazivajući maštu gledatelja.

Snovi su svoju refleksiju imali i u kinematografiji (prisjetimo se nijemog trik filma Edwina S. Portera *Dream of a Rarebit Fiend*, iz 1906. u kojem se tijekom sekvence sna, namještaj počinje pomicati po sobi. Vražići izlaze iz plutajućeg kontejnera za nadnaravna bića i guraju glavu spavača. Krevet počne divlje plesati i vrtjeti se po sobi prije nego što odleti kroz prozor s đavolom u njemu, a da ne govorimo o filmovima Alfreda Hitchcocka).

Sanjajmo jer što nam drugo preostaje

Prikazi iz snova, prikazi podsvijesti, unošenje imaginarnog u naš svijet, spajanje osobnog i intimnog, kreiranje fantastičnih i košmarnih, pa i proročanskih prikaza neodvojiv su dio suvremene umjetnosti. Često se kaže da nema ništa gluplje nego kad ti netko priča svoje snove. Ipak, kroz povijest, umjetnici su pokazali da je susret sa svijetom snova u umjetničkom prikazu upravo obrnut toj tvrdnji – on je izvor vizualnog odraza u kojem se na osebujan način zrcali naš budni svijet.

Pozivam vas da u mreži snova uhvatite maštu, dajte im objema oblik. Prenesite ono što sanjate, izmislite svjetove, oblikujte nadanja, vratite sjećanja, predstavite utopiju, izmislite nešto što je izvan okvira, budite sanjari.

Ivica Nikolac